

Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили
Факультет політичних наук
Кафедра міжнародних відносин та зовнішньої політики

**АЗЕРБАЙДЖАНСЬКО-ІРАНСЬКІ ВІДНОСИНИ
КІНЦЯ ХХ-ХХІ СТ.**

АВТОРЕФЕРАТ

дипломної роботи

на здобуття освітнього ступеню «магістр»

Виконав:

студент VI курсу групи 691

Галузь знань: 29 «Міжнародні відносини»

Спеціальність: 291 «Міжнародні
відносини, суспільні комунікації та
регіональні студії»

Сапаров Маммедкурбак Акмамєдович

Науковий керівник:

доктор історичних наук, професор

Тригуб Олександр Петрович

Миколаїв – 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Азербайджанська Республіка із здобуттям незалежності, після розпаду СРСР, стала повноправним суб'єктом регіонального та глобального рівня міжнародних відносин. Актуальними на сьогодні для Азербайджану стають відносини з Іраном, зокрема у безпековій та енергетичній сфері, що визначається такими чинниками.

По-перше, вплив «нафтової стратегії» Г. Алієва на становлення зовнішньої політики Азербайджану у енергетичному вимірі стає важливим фактором у диверсифікації транспортування енергоносіїв до ЄС і сусідніх держав, що зачіпає проблему статусу Каспійського моря. По-друге, відносини з Іраном стають важливими для Баку у контексті Нагірно-Карабахського конфлікту. Дипломатичне маневрування Тегерану щодо посередницької участі у конфлікті стане визначальним у процедурі переговорного процесу щодо його мирного врегулювання.

Актуальність азербайджансько-іранських визначається існуванням проблеми азербайджанської меншини на території Ірану. Азербайджан надає активну підтримку Ірану на міжнародній арені і не підтримав поновлення санкції щодо Ірану, яке було оголошено наприкінці 2018 р. президентом США Д. Трампом.

Актуалізує проблематику дослідження динаміка азербайджансько-іранських відносин на початку 2019 р. Зокрема, візит начальника Генерального штабу збройних сил Ірану М. Багері під час якого було підписано низку угод і зазначено про взаємозалежність безпеки Ірану та Азербайджану. Зауважимо, що цього року вперше після здобуття незалежності Азербайджану в 1991 р. вищі військові іранські офіційні особи побували в Баку. Варто наголосити, що одночасно з налагодженням відносин з Азербайджаном, офіційний Тегеран почав активний діалог з Вірменією, зокрема, у березні 2019 р. відбувся візит прем'єр-міністра Вірменії Н. Пашиняна до Ірану. Тому, з точки зору безпекового чинника

азербайджансько-іранські відносини набувають нової динаміки і матимуть вплив як на регіональний, так і глобальний рівень міжнародної системи.

Об'єктом дослідження виступає зовнішня політика Азербайджанської Республіки.

Предметом є азербайджансько-іранські відносини кінця XX-XXI ст.

Територіальні рамки дослідження обмежені територіями Азербайджанської Республіки, Ісламської Республіки Іран, а також Вірменії, Туреччини, Ізраїля та Сполучених Штатів Америки як держав, що мають безпосередній вплив на двосторонні азербайджансько-іранські відносини.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період з 1991 по 2019 рр. *Нижня межа* – 1991 р. – пояснюється датою здобуття незалежності Азербайджанської Республіки та становлення її як самостійного суб'єкту міжнародних відносин. *Верхня межа* – 2019 р. – сучасним етапом розвитку азербайджансько-іранських відносин, а саме підписанням на початку 2019 р. Меморандуму про співробітництво у безпековій сфері між Азербайджаном та Іраном, що поклало початок інтенсифікації двосторонньої взаємодії.

Мета роботи полягає у характеристиці азербайджансько-іранських відносин та основних сфер взаємодії між державами наприкінці XX-XXI ст.

Для досягнення мети, автор сформулював такі **завдання**:

- охарактеризувати стан наукової розробки проблеми у вітчизняній та зарубіжній міжнародно-політичній науці та джерельну базу дослідження;
- розглянути теоретико-методологічні основи дослідження;
- проаналізувати концептуальні засади та детермінанти зовнішньої політики Азербайджану;
- визначити геополітичну складову пріоритетності іранського вектору для зовнішньої політики Азербайджану;
- розглянути етнічний чинник в двосторонніх відносинах;
- охарактеризувати Нагірно-карабахський конфлікт у трикутнику інтересів Іран – Азербайджан – Туреччина;

- з'ясувати роль ізраїльського фактору у азербайджансько-іранських відносинах;
- проаналізувати відносини Азербайджану з Іраном у Каспійському регіоні
- виявити особливості азербайджансько-іранських відносин у енергетичній сфері у пост-санкційний період та з'ясувати вплив американського фактору.

Наукова новизна роботи визначається, передусім недостатньою розробленістю теми у вітчизняній науці і полягає у тому, що у магістерській роботі:

- здійснено комплексне дослідження нормативно-правової бази та концептуального забезпечення зовнішньополітичної стратегії Азербайджанської Республіки та місця в ній Ісламської Республіки Іран;
- охарактеризовано безпековий (проблема «Південного Азербайджану») та енергетичний рівень (проблема Каспійського моря) співробітництва між Азербайджаном та Іраном, насамперед у пост-санкційний період;
- досліджено специфіку впливу Ізраїля та США як позарегіональних акторів на двосторонні відносини Баку та Тегерана.

Методологія та методи дослідження. Методологічною основою дослідження є загальні принципи об'єктивності, плюралізму, які передбачають неупереджене вивчення і аналіз подій, явищ на основі науково-критичного використання різноманітних джерел.

В роботі автором було використано комплекс підходів: інформаційний, компаративний, інституційний та аксіологічний підходи, що дозволило детально та всебічно дослідити специфіку азербайджансько-іранських відносин. Для розв'язання поставлених завдань автором застосовано комплекс загальнонаукових – методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції, класифікації та спеціальних методів пізнання.

Системний підхід дозволив розглянути азербайджансько-іранські відносини як окрему підсистему міжнародних відносин, яка має власну структуру та впливає як на регіональний, так і глобальний рівень міжнародної системи.

Історичний метод дозволив виявити передумови виникнення проблеми Південного Азербайджану у двосторонніх відносинах. Також були використані методи класифікації та періодизації. Зокрема, метод класифікації використовувався при аналізі джерел та літератури. Метод періодизації дозволив виокремити етапи у розвитку відносин між Азербайджаном та Іраном. Метод геополітичного аналізу дозволив визначити рівень вагомості Ірану у системі національних та зовнішньополітичних інтересів Азербайджанської Республіки. З метою визначення позицій держав щодо статусу Каспійського моря та конфлікту навколо Нагірного-Карабаху був використаний компаративний підхід. Для досягнення поставленої мети доцільним виявилось використання методу аналізу літературних та інших інформаційних джерел із впровадженням методики контент-аналізу.

Комплексне використання різноманітних методів та підходів у роботі дозволило більш об'єктивно розглянути проблематику дослідження.

Практичне значення полягає в тому, що дану роботу написано з науковою і навчальною метою та адресовано студентам, аспірантам та викладачам гуманітарних факультетів, отримані у роботі результати можуть бути використані при викладанні навчальних курсів, зокрема, «Сучасні тенденції міжнародних відносин», «Зовнішня політика країн СНД», тощо.

Апробація результатів дослідження відбулася на 2-х науково-практичних конференціях, зокрема, Міжнародній науково-практичній конференції «Пріоритети розвитку суспільних наук у XXI столітті» (м. Одеса, 12-13 квітня 2019 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Науково-теоретичні аспекти вирішення глобальних проблем сучасності» (м. Дніпро, 19-20 квітня 2019 р.).

Публікації. За темою магістерської роботи опубліковано 2 праці – матеріали наукових конференцій:

1. Сапаров М. А. Етнічний чинник у азербайджансько-іранських відносинах // Пріоритети розвитку суспільних наук у ХХІ столітті: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, Україна, 12-13 квітня 2019 року). Одеса: ГО «Причорноморський центр дослідження проблем суспільства», 2019. С. 100-106.

2. Сапаров М. А. Співробітництво між Азербайджаном та Іраном у Каспійському регіоні // Науково-теоретичні аспекти вирішення глобальних проблем сучасності: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпро, Україна, 19-20 квітня 2019 року). Дніпро: НО «Відкрите суспільство», 2019. С. 81-86.

Структура роботи відбиває поставлені перед дослідженням цілі та завдання. Загальний обсяг її становить 137 сторінок, з них основного тексту – 121 сторінок. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку джерел та літератури (140 найменувань українською, російською, англійською та азербайджанською мовами).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДОСЛІДЖЕННЯ

У вступі обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено об'єкт, предмет, мету, основні завдання, територіальні та хронологічні межі, методологію та методи дослідження, розкрито наукову новизну, практичне значення дослідження та структуру роботи.

У першому розділі «**Теоретико-методологічна та джерельна база дослідження**» подається аналіз стану наукової розробки та джерельної бази, проаналізовано теоретико-методологічні основи дослідження азербайджансько-іранських відносин.

Використану літератури з даної тематики дослідження доцільно класифікувати за країнознавчим критерієм: роботи вітчизняних авторів, азербайджанських науковців, іранських дослідників, російських і західних науковців (європейських та американських), азійська наукова школа та дослідники з країн пострадянського простору.

Серед українських науковці цінність для дослідження мали праці В. Мачуського, О. Дудніка, Е. Рахімова, Ш. Гаджієва. Проте, варто зауважити, що питання азербайджансько-іранських відносин не є достатньо дослідженим й вітчизняній науковій школі.

Азербайджанські науковці (Н. Валієв, А. Серхат, А. Гасанов, З. Мамедов) та іранські фахівці-міжнародники (Б. Бехзаді, Ф. Фархі, С. Амоналахі) мають дещо протилежний підхід у певних аспектах до висвітлення двосторонніх відносин.

Західна наукова школа представлена працями Д. Робертса, А. Кокнара. Азійська наукова школа представлена ізраїльськими, турецькими, а також вірменськими науковцями, які розглядають вплив держав, що представляють на азербайджансько-іранські відносини.

Використані при написанні роботи джерела, умовно можуть бути поділені на кілька груп: офіційні документи урядів, документи міжнародних організацій, офіційні виступи та заяви політичних діячів і державних службовців, статистичні довідники, публікації ЗМІ.

Під час проведення дослідження автором було використано низку підходів (системний, компаративний, інституційний), принципів (об'єктивності, конкретності) та методів (аналізу, синтезу, індукції та дедукції, періодизації, компаративістський, ретроспективний, контент-аналіз, описовий, узагальнення та групування).

Проаналізовано понятійно-категоріальний апарат, опрацьовано відповідні концепції та наукові категорії міжнародно-політичної науки, які стали теоретичною основою для дослідження обраної проблематики. Зокрема, визначення понять «енергетичний фактор», «етно-політичний конфлікт».

У другому розділі «**Іранський вектор зовнішньополітичної стратегії Азербайджанської Республіки**» проаналізовано нормативно-правову базу та концептуальні основи зовнішньої політики Азербайджану, а також геополітичну складову пріоритетності Ірану для офіційного Баку.

Азербайджан не має офіційно затвердженої концептуальної основи зовнішньої політики, хоча ще з часів президентства Г. Алієва зовнішня політика Баку будується на принципі багатовекторності та прагматизму. Важливою складовою нормативно-правової бази зовнішньої політики Баку є «нафтова стратегія» та «Контракт століття», які розширили межі впливу Азербайджану на регіональному та глобальному рівнях.

Адже, у геополітичному форматі, Азербайджан має вигідне географічне положення – приналежність до Кавказького та Каспійського регіонів. Останній, зокрема, тісно поєднує Азербайджан з Іраном. Виявлено, що пріоритетність Ірану для Баку визначається наступними факторами: релігійний, існування питання «Південного Азербайджану», безпекова сфера та енергетична співпраця, особливо у пост-санкційний період для Тегерану.

У третьому розділі «**Конфліктогенність у відносинах Азербайджану з Іраном**» розглянуто етнічний чинник (проблема «Південно Азербайджану»), безпековий чинник (проблема Нагірного-Карабаху) у

трикутнику Іран-Азербайджан-Туреччина та ізраїльський фактор у двосторонніх відносинах.

Між Азербайджаном та Іраном існує питання так званого «Південного Азербайджану» - проживання азербайджанської (тюркської) меншини в Ірані. Проблема полягає перманентному її загостренню щодо протестних виступів меншини з вимогами здобуття незалежності або приєднання до Азербайджану. Проте, наразі питання не стоїть гостро і нівелюється дипломатичними зусиллями обох держав.

Для Азербайджану вагоме місце у зовнішній політиці посідає проблема Нагірного-Карабаху щодо якої мають відповідні позиції Туреччина та Іран. Туреччина ще з початкової фази конфлікту дотримується виваженої проазербайджанської позиції. Іран, у свою чергу, є досить дипломатичним – не заявляв про однозначну підтримку Єревану, проте, все більше стоїть на позиції посередника. Хоча Тегеран поєднує релігійна складова з Баку.

У свою чергу, виявлено, що дестабілізуючим чинником, що має позарегіональну характеристику є вплив Ізраїлю. Офіційні Баку та Тель-Авіві мають дружні та налагоджені відносини у безпековій, економічній та культурно-гуманітарній сферах. Ізраїль розглядає Азербайджан як стримуючий фактор щодо Ірану, що у свою чергу непокоїть Тегеран і загострює його відносини з Баку.

У четвертому розділі **«Енергетичний чинник у двосторонніх азербайджансько-іранських відносинах»** розглянуто відносини між державами у Каспійському регіоні, а також двостороннє енергетичне співробітництво у пост-санкційний період із врахуванням американського чинника.

Азербайджан та Іран є прикаспійськими країнами і мають офіційні позиції щодо визначення статусу Каспійського моря. Виявлено, що «Конвенція щодо правового статусу Каспійського моря» підписана у 2018 р. сприяла зміні позицій сторін, проте даний документ не визначає усіх аспектів використання ресурсів моря. Визначено, що основним об'єктом у взаємодії

Тегерану та Азербайджану у Каспійському морі є азербайджанське родовище «Шах-Деніз» у розробці якого Тегеран має 10%.

Вийшовши із так званої міжнародної ізоляції у 2015 р., Іран почав розвивати відносини із Азербайджаном у сфері транспортування енергоресурсів. Виявлено, що у 2019 р. були закладені основи більш інтенсивної співпраці між державами у безпековій сфері. США продовжують впливати на іранську зовнішню політику, відновивши санкції у 2018 р., проте, Азербайджан не визнав їх дію і продовжує співробітництво з Іраном у енергетичній сфері.

У висновках узагальнено головні результати поведеного дослідження:

1. Охарактеризовано стан наукової розробки проблеми у вітчизняній та зарубіжній міжнародно-політичній науці та джерельну базу дослідження. Використану під час дослідження літературу автором було класифіковано за країнознавчим критерієм. Зокрема, було з'ясовано, що в українській міжнародно-політичній науці недостатньо приділено уваги азербайджансько-іранським відносинам, що актуалізує тематику дослідження. Азербайджанські та іранські науковці висвітлюють двосторонні відносини з огляду на зовнішньополітичні пріоритети держав, що вони представляють. Російська, західна та азійська наукові школи здебільшого розглядають енергетичний та безпековий фактори у відносинах Баку та Тегерану, акцентуючи увагу на регіональний та глобальний аспект, зважаючи на вплив США, Ізраїлю та Росії.

Джерельна база дослідження включає офіційні документи урядів, міжнародні договори, документи міжнародних організацій, офіційні виступи та заяви політичних та державних діячів Азербайджану, Ірану, Ізраїлю, Туреччини, публікації політичних діячів, статистичні довідники та публікації ЗМІ. Джерельна база стала підґрунтям більш об'єктивного дослідження взаємовідносин між Баку та Тегераном.

2. Розглянуто теоретико-методологічні основи дослідження. Зокрема, автором було визначено та структуровано концептуальну та понятійно-

категоріальну основи. До понятійно-категоріального апарату даного дослідження, було залучено поняття «зовнішньополітичного курсу», «міжнародного конфлікту», «етно-національного конфлікту», «регіональної безпеки», «енергетичного фактору», які є детермінантами відносин між Азербайджаном та Іраном. Були використані такі принципи: об'єктивності, конкретності, термінологічний та системний принципи; і наступні підходи: компаративний, комплексний, аксіологічний та інституційний. При дослідженні специфіки азербайджансько-іранських відносин, вказані принципи та підходи допомогли більш детально розглянути їх еволюцію, виділити певні етапи, порівняти підходи та позиції обох держав до існуючих протиріч і конфліктів (статус Каспійського моря, проблеми «Південного Азербайджану» та Нагірно-Карабахського конфлікту). Також автором були використані загальнонаукові методи: аналіз, синтез, індукція та дедукція, періодизації, ретроспективний, описовий тощо.

3. Проаналізовано концептуальні засади та детермінанти зовнішньої політики Азербайджану. Баку проводить багатовекторну політику. Зближенню Азербайджана з Іраном сприяли як історичні, так і етно-політичні фактори. У відносинах з Іраном простежується єднання на ґрунті релігійної приналежності до ісламу саме шіїтського напрямку, існуванні великої частки азербайджанського населення у Ірані та проблемі Південного Азербайджану у двосторонніх контактах. Офіційний Тегеран хоч і намагається грати посередницьку роль у вірмено-азербайджанському конфлікті, але все ж підтримує сторону Баку.

Енергетичний фактор також стає вирішальним у розвитку відносин з Іраном на основі «Нафтової стратегії» Азербайджану. Зокрема, вагомим є зміцнення авторитету Азербайджану у Каспійському регіоні через контакти з Іраном у постсанкційний період. Проте, наявність гострих невирішених проблем як внутрішнього, так і міждержавного характеру дещо перешкоджає зміцненню їх співробітництва.

4. Визначено геополітичну складову пріоритетності іранського вектору для зовнішньої політики Азербайджану, що визначається залученням Баку до Південнокавказького регіону та Каспійського регіону. На розвиток відносин Азербайджану з Іраном вплинула політична ізоляція останнього з боку США. Зокрема, і залученість до регіонів Росії та США. Співпраця з Тегераном є вагомим аргументом на користь Баку у врегулюванні Нагірно-Карабахського конфлікту, проте, прозахідний вектор зовнішньополітичних ініціатив Азербайджану дещо нівелює динаміку двосторонньої співпраці. Пріоритетне геополітичне розташування Азербайджану є вагомим у реалізації нафтової стратегії Ірану та його виходу на міжнародну арену у пост-санкційний період. У свою чергу, для Азербайджану Іран займає чільне місце у безпековому середовищі регіону.

5. Розглянуто етнічний чинник в двосторонніх відносинах. Існування власної трактовки історичних подій з азербайджанської та іранської сторін щодо легітимності Гюлістанського і Туркманчайського мирних договорів, укладені між Росією і Іраном в 1813 і 1828 р., що розділили азербайджанський народ стають приводом до загострення двосторонніх відносин. Останнім часом до позицій Ірану та Азербайджану приєднується й активізація діяльності Руху національного відродження Південного Азербайджану. Риторика, що існує між офіційними Тегераном та Баку не виходить за межі словесних обвинувачень між народами, проте питання залишається фактором напруженості. Однак, разом з тим, слід зазначити, що в порівнянні з курдським фактором азербайджанська проблема не знаходиться ще в гарячій фазі і, судячи з усього, без зовнішнього втручання ще довго не вступить в неї.

6. Охарактеризовано Нагірно-карабахський конфлікт у трикутнику інтересів Іран – Азербайджан – Туреччина. Нагорно-Карабахський конфлікт є важливою ланкою у співробітництві Азербайджану як з Туреччиною, так і з Іраном. Із ескалацією конфлікту у 2017 р. (проведення референдуму в НКР) Анкара знову підтвердила свою стійку позицію підтримки Баку, а Тегеран

пропонує виступити посередником, але без участі позарегіональних акторів у врегулюванні суперечки. Тож, можна стверджувати, що як Іран, так і Туреччина намагаються позиціонувати власні національні інтереси у регіоні, які стосуються як сфери безпеки, так і енергетичного виміру.

7. З'ясовано роль ізраїльського фактору у азербайджансько-іранських відносинах, що визначається у наступному. Азербайджансько-ізраїльське співробітництво має ґрунтовну основу та розвивається у низці сфер, серед яких найбільш вагомими є безпекова та енергетична. Зокрема, вагомий вплив на відносини Баку та Тель-Авіва має офіційний Тегеран. У свою, чергу, Азербайджан стає точкою протидії та стримування Ірану зі сторони Ізраїлю. Хоча Азербайджан і не має відкритого дипломатичного представництва в Ізраїлі, двосторонні відносини є досить тісними, що не влаштовує Іран, який довгий час був в «міжнародній ізоляції», маючи вагомий ресурсний потенціал, а також цілі поширення свого впливу на Каспійський та Кавказький регіони, зокрема у релігійному форматі. Тому, повсякчасна взаємодія Баку та Тель-Авіву у безпековій та військовій сфері, стає чинником напруження у відносинах Азербайджану з Іраном.

8. Проаналізовано відносини Азербайджану з Іраном у Каспійському регіоні, які стосуються як енергетичної сфери, так і визначення статусу Каспійського моря. Іран вважається найбільш затягим прихильником принципу кондомініуму, а Азербайджан – стоїть на позиції міжнародно-правового поділу вод Каспію. Тому, як для Ірану, так і Азербайджану є бажаним такий поділ, що дозволив би більше використання шельфу Каспію із ресурсним потенціалом. Будучи довгий час у політичній ізоляції, для Ірану є важливою співпраця з Азербайджану та приєднання до проекту Трансанатолійського газопроводу (TANAP). Нові перспективи для розширення азербайджансько-іранської співпраці в енергетичній сфері відкриваються у зв'язку з підписанням у 2018 р. «Конвенції щодо правового статусу Каспійського моря».

9. Виявлено особливості азербайджансько-іранських відносин у енергетичній сфері у пост-санкційний період та з'ясовано вплив американського фактору. Можна стверджувати, що починаючи з 2015 р. азербайджансько-іранські відносини увійшли у новий період свого розвитку. По-перше, держави розширили співробітництво у енергетичній сфері, зокрема нафто і газовидобувній. По-друге, Іран поступово долучається до міжнародних газопроводів, наприклад, ТАР, що сприяє налагодженню його відносин як з Азербайджаном, так і Туреччиною. По-третє, відбулися візити найвищих державних посадових осіб обох держав, що сприяло підписанню низки договорів, зокрема, у сфері безпеки та оборони. Відзначимо, що поновлення санкцій щодо Ірану зі сторони США не було підтримано офіційним Баку, хоча вплив Вашингтону на двосторонні азербайджансько-іранські відносини є вагомим у зв'язку із прагненням Баку вступити до НАТО.

Ключові слова: зовнішня політика, енергетична безпека, Азербайджан, Іран, Каспійський регіон, Нагорно-Карабахський конфлікт, «Південний Азербайджан».

АНОТАЦІЯ

Сапаров М. А. Азербайджансько-іранські відносини кінця XX-XXI ст. – На правах рукопису.

Дипломна робота на здобуття освітнього ступеню «магістр». – Чорноморський національний університет імені Петра Могили. Миколаїв, 2019.

Азербайджан має вигідне геополітичне положення та займає чільне місце у Кавказькому та Каспійському регіонах. Виявлено, що відносини з Ісламською Республікою Іран є пріоритетними для Азербайджану враховуючи низку факторів. По-перше, існування етнічного питання «Південного Азербайджану» між державами. По-друге, питання визначення статусу Каспійського моря та співробітництва у Каспійському регіоні. По-третє, співробітництво між державами у енергетичній сфері.

У процесі дослідження було виявлено, що на сучасному етапі співпраця між державами набуває нових обертів з огляду на пост-санкційний період для Ірану. Проте, на азербайджансько-іранські відносини впливають позарегіональні держави – США та Ізраїль, що подекуди дестабілізує двосторонню співпрацю.

Ключові слова: зовнішня політика, енергетична безпека, Азербайджан, Іран, Каспійський регіон, Нагорно-Карабахський конфлікт, «Південний Азербайджан».

SUMMARY

Saparov M. A. Azerbaijani-Iranian relations of the end of the XX-XXI centuries. – Manuscript.

Graduate work for obtaining an educational degree «master». Petro Mohyla Black Sea National University. – Mykolaiv, 2019.

Azerbaijan has a favorable geopolitical position and occupies a prominent place in the Caucasus and Caspian regions. It is revealed that relations with the Islamic Republic of Iran are a priority for Azerbaijan taking into account a number

of factors. First, the existence of the ethnic question of "Southern Azerbaijan" between the states. Moreover, Iran supports the Azerbaijani position in the Nagorno-Karabakh conflict. Second, the question of determining the status of the Caspian Sea and cooperation in the Caspian region. Thirdly, cooperation between states in the energy sector. Azerbaijan becomes an important partner for Iran in diversifying routes of transportation of Iranian oil, in particular to the European market with the involvement of Turkey – projects TAP and TANAP.

In the course of the study, it was discovered that at the present stage of cooperation between the states is gaining momentum in view of the post-sanctions period for Iran. However, non-regional states - the USA and Israel, which in some cases destabilize bilateral cooperation, influence the Azerbaijani-Iranian relations.

Key words: foreign policy, energy security, Azerbaijan, Iran, Caspian region, Nagorno-Karabakh conflict, Southern Azerbaijan.